

Zitierhinweis

Pešek, Jiří: Rezension über: Stephen H. Norwood, *Antisemitism and the American Far Left*, Cambridge: Cambridge University Press, 2013, in: *Český časopis historický*, 2015, 3, S. 848-854, DOI: 10.15463/rec.1189741410

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

Arménů v Turecku přes sovětské „nacionální akce“ třicátých let až k nacistickému postupu v Polsku i posléze na území Ukrajiny a Běloruska, případně Ruska od června 1941. Zejména pro Sovětský svaz třicátých a čtyřicátých let by prezentovaná problematika zasloužila podstatného prohloubení. Literatura ruských, německých a amerických autorů přibývá ovšem takovým tempem, že historik nespécializovaný na bývalý Sovětský svaz jen velmi těžko drží krok s aktuálním stavem poznání.

Co mne na Therově skvělé knize poněkud překvapilo, je úplné vynechání vysídlení Němců z poválečného Rakouska. Nešlo přitom o pochopitelné „odstranění“ říšských Němců, přišedších do „Ostmark“ po březnu 1938, nýbrž o transfer Němců (a jejich namnoze rakouských partnerů/partnerek a společných německo-rakouských dětí), kteří sice žili již před rokem 1938 v Rakousku, neměli však rakouské občanství. Přitom právě na rakouském rozhodnutí Rennerovy, resp. Figlovy vlády o transferu, velmi účelově přijatém po dohodě se sovětským okupačním velením, by bylo možno exemplárně demonstrovat relevanci Therových tezí. Tato tematika sice dodnes není v Rakousku – Ther je v posledních letech profesorem vídeňské university – právě populární, byla však již tematizována v rakouské historické literatuře.²⁴ Toto téma je však jen drobnost v ohromném rámci kontinentální a více než stoleté perspektivy Therova závažného díla.

Jiří Pešek

Stephen H. NORWOOD

Antisemitism and the American Far Left

Cambridge, Cambridge University Press 2013, 324 s., ISBN 978-1-107-03601-7.

Stephen H. NORWOOD

The Third Reich in the Ivory Tower. Complicity and Conflict on American Campuses

Cambridge, Cambridge University Press 2009, 339 s. ISBN 978-0-521-76243-4.

Profesor historie na University of Oklahoma a spolu s Eunice G. Pollack vydavatel „Encyclopedia of American Jewish History“ se sice v posledních zhruba deseti letech publikačně i editorsky soustředil na problematiku amerického antisemitismu, již před tím se však zapsal do povědomí širší veřejnosti jako úspěšný badatel na poli moderních sociálních dějin a zejména dějin amerického sportu (americký fotbal a basketbal). Dvě knihy, které jsou předmětem našeho zájmu, se zaměřují na prostředí, která bychom apriorně z výrazného antisemitismu nepodezívali. A až do vydání dnes intenzivně diskutovaných Norwoodových prací je v tomto kontextu také nikdo nezkoumal. Norwood v obou případech vyšel z rozsáhlých rešerší v dobovém obecném tisku a publicistice, dále v prvním případě i ze stranického tisku, brožur a letáků, v druhém z univerzitních novin a časopisů. Autor tuto pramennou vrstvu pokud možno doplnil také sondami do (především univerzitních) archivních fondů.

24 Oliver RATHKOLB, *Die paradoxe Republik. Österreich 1945–2005*, Wien 2005, s. 36n.

Kniha o antisemitismu a americké krajní levici se obírá zejména názory, postoji a publicistikou Communist Party USA (dále CP), založené v letech 1919–1921 a doplňuje ji kontrastním obrazem Trotskyist Socialist Workers Party (založena roku 1928 po vypuzení trockistů z VKS(b), resp. řady jejich blízkých ideových spojenců, a to v bezmála stoleté perspektivě, sahající až do počátku 21. století. Ideologie těchto společensky opakovaně poměrně vlivných stran se v poměru k židovství opírala o text mladého Karla Marxe „K židovské otázce“ z roku 1843. Američtí levicoví publicisté bojovali především proti sionismu, vydávanému jimi za formu fašismu a nacismu, resp. proti židovskému přistěhovalectví do Palestiny. Obvykle při tom nebyli schopni rozeznat hranici, kde jejich dikce převzala již otevřeně antisemitské argumenty nebo kde jejich obrana Arabů a hlavně palestinských organizací vůči americké veřejnosti a zejména americkým židům dosáhla téže kvality.

Druhá kapitola knihy je věnována „komplikovaným odpovědím“ amerických komunistů na antisemitismus a nacismus let 1920–1939. Důsledně antikomunisticky zaměřený autor tu tematizuje bolševickou opozici vůči sionismu jako projevu buržoazního nacionalismu, kooperujícího s britským imperialismem. Sionismus byl v SSSR dvacátých let potlačen, zůstává však otevřenou otázkou, zda se tak opravdu stalo z antisemitských pozic, nebo spíše v rámci vymícení všech nekomunistických ideologií. Je samozřejmé, že CP oslavila roku 1934 vytvoření židovské autonomní republiky Birobidžan (takto vyhnanecké oblasti v jižní Sibiři na čínské hranici) v rámci RSFSR jako důkazu sovětského boje proti antisemitismu. Na pevnějším faktografickém základě stojí Norwood při výkladu podpory amerických komunistů antisemitským arabským pogromům v Palestině roku 1929. Líčí, jak komunistický tisk vydával protižidovské pogromy za povstání arabských venkovanů proti agresivním židovským fašistům.

Podstatnou změnu přinesla americké levici sovětská politika jednotné fronty proti fašismu v polovině třicátých let. Novým cílem kritiky se stala americká proněmecká pravice a pravicový antisemitismus. Komunistický tisk se podílel i na výzvách k bojkotu berlínské olympiády 1936. Americkou komunistickou publicistikou byla ovšem „přehlédnuta“ skutečnost, že při moskevských procesech byl cíleně zdůrazňován až inscenován židovský původ řady souzených a odsouzených osobností. Nezávisle na postojích k evropskému dění pak pokračoval propagandistický boj CP proti sionismu a podpora arabské „revolty“ roku 1939, kdy byly protižidovské pogromy chváleny jako projevy „revolučního hnutí“. Američtí trockisté naopak soustřeďovali pozornost na sovětský antisemitismus, přičemž ovšem mlčky přecházeli antisemitismus nacistického Německa nebo tvrdili, že německá dělnická třída je vůči němu imunní.

Kapitola o válečných letech začíná komunistickou kritikou protestů amerických židovských organizací proti německému přepadení Polska a proti masakrům polských židů. Komunisté pod vedením šéfa strany Earla Browdera přešli od politiky jednotné fronty k chvále paktu Hitlera se Stalinem a vyslovovali se proti západní intervenci, resp. prohlašovali, že vítězstvím západních spojenců nad Hitlerem by evropští židé mohli jen trazit. Politika neustálého radikálního měnění kursu však stála stranu nemalé množství členů, protože zejména židé z ní masově vystupovali. Postoj komunistické strany se opět radikálně

proměnil po přepadení SSSR nacisty. Zato trockisté zůstali pevní a zastávali mínění, že ani jedna z bojujících stran není hodna podpory. Řešením mohla podle nich být jen světová revoluce. Kritizovali proto i americké bombardování Německa, a to v pojmech, vypůjčených od nacistické propagandy a snažili se též bagatelizovat zprávy o holocaustu.

Na konci války se americká CP (na rozdíl od trockistů) postavila proti antisemitismu, včetně jeho projevů v americké kultuře, a za právo židů na Palestinu. V letech 1947/1948 výslovně podporovala založení židovského státu a slavila uskutečnění tohoto projektu. Zároveň CP kritizovala americkou přistěhovaleckou politiku, na jedné straně limitující kvótami stěhování přeživších holocaust do USA a na druhé umožňující příchod tisícům antikomunistických utečenců z východní Evropy (zčásti antisemitských podílníků na holocaustu). Norwood ukazuje, že v této době byli členové CP propagátory židovské kultury a historie a stranou nechávali teze o nutnosti zbavit se židovské identity v tavící pánvi amerického proletariátu. Následná sovětská změna pozic ve prospěch Arabů byla tak rychlá, že ji část špiček CP nezvládla a zejména představitelé Afroameričanů zůstali až do padesátých let na straně Izraele.

Sovětská drasticky antisemitská kampaň „proti kosmopolitismu“ let 1948–1952 (včetně pražského procesu se Slánským et consortes) byla americkou komunistickou stranou, která roku 1945 sesadila (a 1946 vyloučila) E. Browdera, plně akceptována. Padesátá léta přinesla dramatický pokles členstva CP a strana podstatně ztratila na významu. Podobně jako trockisté se ponořila do vnitřních konfliktů. Norwood se proto více zaměřuje na výrazné osobnosti levicových – i bezpartijních – průvodců obou seskupení (Isaac Deutscher, autor významných biografí Stalina a Trockého, v padesátých a šedesátých letech pendlující mezi Británií a USA). „Nová levice“ šedesátých let pak jevila jen malý zájem jak o dávné konflikty, tak o přežívající sovětský antisemitismus. Antisemitské výroky Nikity Chruščova budily její jen minimální pozornost.

Autor upozorňuje, že zejména starší představitelé amerických levicových hnutí (včetně Martina Luthera Kinga a jeho skupiny), stavící se proti válce ve Vietnamu, v šedesátých letech vyjadřovali podporu Izraeli. To vzbudilo trockistickou kritiku a zejména vedlo mládežníky ze Students for Democratic Society, ale např. i „Černé Panthery“ k převzetí tvrdě komunistických a trockistických antisionistických pozic a rétoriky na hraně antisemitismu. Sem patřilo demonizování Izraele a jeho přirovnávání k nacistickému Německu. Diskuse se naplno rozvinula po šestidenní válce roku 1967, kdy se americké univerzity staly otevřeně protiizraelskou bází podpory Palestinců. Norwood dovedl výklad až do roku 2012. Zejména zde, na konci knihy se ukazuje jako problém, že autor v podstatě každou kritiku sionistických postupů nebo politiky Izraele automaticky pokládá za projev antisemitismu.

Jeho důkladně rešeršovaná kniha, vybavení bibliografií a rejstříkem, podrobně rekonstruuje dobové diskuse a názorně ukazuje těsnou vazbu dramaticky se proměňujících názorů americké radikální levice na instrukce ze SSSR, resp. její naprostou absenci schopnosti a ochoty zaujmout samostatné stanovisko. Charakter použité pramenné základny autorovi ovšem do velké míry neumožnil obdobně jasně vyložit také to, do jaké míry byly tyto postoje, projevy a diskuse recipovány v širší americké veřejnosti.

Snad ještě podstatně větší polemický ohlas vzbudila předchozí Norwoodova kniha o „Třetí říši ve věži ze slonoviny“ čili o roli nacistických kompliců, kterou sehrály čelné

americké univerzity a jejich představitelé ve 30. letech. Zatímco americká veřejnost zareagovala již na zprávy o nacistických pogromech roku 1933 řadou velkých demonstrací proti nacistickému antisemitismu (27. března 1933 se v newyorské Madison Square Garden shromáždilo bezmála 35 000 lidí), představitelé amerických univerzit mlčeli a prostřednictvím zákazu shromažďování se starali o pořádek v campusech (s. 15). Podobně se univerzity chovaly při protestech veřejnosti proti rituálnímu pálení knih židovských, liberálních a levicových autorů na německých univerzitách 10. Května 1933. Postoj většiny představitelů prestižních amerických univerzit (výjimku představoval např. prezident Boston University Daniel Marsh) se tak ostře lišil nejen od mínění široké, zejména odbory ovlivněné veřejnosti, ale i od ochoty velké části komunálních reprezentací velkých amerických měst, vystupovat a řečnit na protinacistických setkáních. Vedení univerzit a colleges se vůči vystoupením jednotlivých profesorů nebo studentů na podporu obětí nacismu stavělo kriticky nebo proti nim dokonce disciplinárně zasahovalo.

Norwood vysvětluje, že konsekventní pronacistický postoj prezidentů klíčových univerzit, kteří hráli a dodnes hrají roli orientačních morálních autorit v americkém veřejném životě, významně ovlivňoval veřejné mínění ve prospěch legitimizace nacismu a Třetí říše. Ta přitom nic neponechávala náhodě: Roku 1933 odjel na státem placenou přednáškovou cestu po Spojených státech profesor americké literatury na berlínské univerzitě Friedrich Schoenemann. Nevystupoval ovšem k literárním tématům, nýbrž přednášel: „Proč věřím Hitlerově vládě“. Právě proti jeho vystoupení v bostonském Ford Hall Forum se odehrály jedny z nejvýznamnějších protestních demonstrací (s. 27). Velká propagandistická role připadla též německým stipendistům na amerických univerzitách, které americká Anti Defamation League již v roce 1933 prohlásila za nositele „extrémně destruktivní“ antisemitské propagandy.

Norwood samozřejmě nemohl pojednat americkou univerzitní situaci plošně. V knize, rozdělené do osmi kapitol a epilogu, se soustředil především na slavnou, svými kořeny až do roku 1636 sahající Harvardovu univerzitu, newyorskou Columbia University, skupinu dívčích The Seven Sisters Colleges na severovýchodě USA a na University of Virginia v Charlottesville, resp. v sedmé kapitole věnoval pozornost americkým katolickým univerzitám. V podstatě tedy zůstal zaměřen na historické jádro USA na východním pobřeží, spíše letmo se občas dotkl oblasti kolem velkých jezer (MIT – Massachusetts Institute of Technology v Chicagu, University of Minnesota atd.) a zbytek USA nechal stranou pozornosti.

Po úvodní kapitole, věnované obecněji reakci americké veřejnosti i významných nadací ve prospěch uprchlíků, resp. cílenému mlčení špičkových univerzit vůči nacistickému převzetí moci a prvé vlně teroru v roce 1933, následuje sonda do vztahu Harvardovy univerzity k nacismu v éře prezidenta Jamese B. Conanta (1933–1937). Právě v jeho době dosáhla vrcholu vzájemná výměna Harvardu s německými univerzitami, tj. vzájemná účast učitelů na výukových programech, konferencích a jubilejních slavnostech. V květnu 1934 navštívil bostonský přístav německý křižník Karlsruhe („a good will mission“ – s. 42) a vedení Harvardovy univerzity, řada jejích profesorů, studentů i alumňů se podílela na velkolepém přijetí jeho posádky. V létě 1934 byl na Harvard pozván k veřejným vystoupením

tiskový šéf NSDAP Ernst Hanfstaengl. Naopak američtí profesori (Harvard i Columbia) přijali pozvání k velkolepým, hnědou propagandou provázeným oslavám – plně nacifikovaných a árijsky „očistěných“ – univerzit v Heidelbergu (1936) a v Göttingen (1937), a to i s vědomím skutečnosti, že obou jubilejních slavností se nezúčastnily britské univerzity. Reprezentace Harvardu tak nejen absentovala v protestech proti nacistickým čistkám, resp. projevovala „šokující nevědomost“ o tom, co se skutečně děje v Hitlerově Německu (s. 40), ale přímo aktivně se přičiňovala o tiché akceptování nacistického režimu americkou veřejností. Norwood připomíná, že ještě výrazněji pronacistické sympatie než prezident Conant měli členové studentských spolků a redaktoři časopisů jeho univerzity, kteří ještě roku 1940 protestovali proti americké podpoře bojující Británii (s. 73).

Kapitola, věnovaná Columbia University let 1933–37 za prezidentství obdivovatele italského fašismu Nicholase M. Butlera ukazuje, jak se její vedení snažilo vydávat veškeré své kontakty s nacisty za „přísně akademické“ (tak zněla odpověď prezidenta na studentský protest proti účasti na heidelberských oslavách roku 1936 – s. 96). Columbia University měla tradičně silný podíl studentů z židovské komunity New Yorku. Dlouhá Butlerova éra byla již od 20. let poznamenána soustavnou a úspěšnou snahou o redukci podílu židovských studentů (s. 79n.). Columbia byla první, ovšem zdaleka nikoliv jedinou elitní univerzitou, která cíleně usilovala o „pročištění“ svého studentstva i profesorského sboru. (To je ostatně téma, k němuž se autor v knize opakovaně vrací: např. obsáhle k New Jersey College for Women, s. 168–171, 183–183.) Newyorské studentstvo s vysokým podílem židovských a migrantských mladíků nicméně zůstávalo Butlerovi silným a publikačně vlivným protihráčem.

Snad ještě radikálnější projevy sympatií vůči nacismu zaznamenal Norwood na dívčích kolejích. I zde byl již po I. světové válce zaveden numerus clausus pro židovky (s. 106). A ve vztahu k nacistickému Německu tu opět hráli klíčovou roli hostující učitelé, propagující Třetí říši, jakož i rozsáhlé, dobře organisované studentské výměny: Američanky (ostatně obdobně jako jejich učitelé) přijížděly z „junior year abroad“ v Německu nadšené jak univerzitami, tak – pečlivě vybranými – rodinami, v nichž žily během pobytu. Nacistický teror trivializovaly. Kupodivu jim nevadila ani nacistická snaha o drastickou redukci počtu univerzitních studentek a posun mladých žen do role matek v domácnosti s hlavním úkolem rodit příští vojáky. Všechny dívčí koleje se zásadně bránily přijímat židovské emigrantky, a to i po tzv. říšské křišťálové noci 1938 a v případech, kdy bylo školné hrazeno americkými nadacemi (např. Rockefeller Foundation).

V případě University of Virginia se Norwood zaměřil na činnost Institute of Public Affairs, který od roku 1933 až do konce roku 1941 představoval významnou „platformu pro badatele, polemiky a německé diplomaty, kteří usilovali o předkládání revizionistických argumentů ohledně počátku světové války, přičemž popírali, že Německo bylo primárně odpovědné za její rozpoutání“ (s. 133). Toto „popírání diktátu z Versailles“ bylo významnou součástí německé a proněmecké (příkladně celoamericky uznávaní profesori S. B. Fay a H. E. Barnes) argumentace, že Německo je obětí tohoto míru a zasluží americkou podporu. Obecně vyznívaly po celá třicátá léta hlasy revisionistů na sympoziiích, pořádaných s podporou a účastí německého vyslanectví ve Washingtonu, v tom smyslu,

že Hitlerovo Německo pouze usiluje o opětné získání svých, neprávem ztracených území a o obranu proti cizím vpádům (s. 157). Studie amerických apologetů nacistického Německa nacházely ve třicátých letech prominentní ohlas v tisku (s. 140). Od roku 1934 se přidala i podpora italským fašistům.

Kapitola nazvaná „nacistická hnízda“ je věnována roli ústavů germanistiky a „německých klubů“ na amerických univerzitách let 1933–1941. Norwoods tu dokumentoval, že to v absolutní většině případů nebyla ohniska pochopení a pomoci pro nacisty devastované Německo a jeho exulanty. Daleko spíše šlo o německými diplomaty intenzivně podporovaná centra amerického proklamativního přátelství s Třetí říší. (Snad stojí za připomenutí, že podle některých svědectví hrály katedry germanistiky roli amerických center nacistické propagandy na amerických univerzitách i během druhé světové války.)¹

Osmá kapitola je zasvěcena katolickým (tedy de facto jezuitským) univerzitám. Zde hraje prim Georgetown u Washingtonu a newyorská Fortham Univeristy. Norwood opět poukázal na rozdíly mezi postoji např. katolických odborářů a univerzitních kolejí, kde ve třicátých letech bylo lze, podobně jako na většině protestantských univerzit, zaznamenat přednášky o Hitlerovi jako muži pořádku. Otázka antisemitismu byla při tom jaksí uklizena mimo centrum pozornosti. Srovnatelná byla i minimální vnímavost vůči zvrhlosti nacistické propagandy. Když už byl na vědomí brán politický útlak, byla reflektována situace německých katolíků a nikoliv např. židů jako dominantního cíle teroru. (s. 203)

Pro katolické akademické prostředí ovšem hrála zásadní roli podpora italského fašismu. Ústřední jezuitský tiskový orgán „America“ soustavně chválil výdobytky Mussoliniho italského režimu. Katolické univerzity udílely akademické pocty fašistickým prominentům. Univerzitní kruhy podpořily dokonce i fašistickou agresi do Habeše roku 1935 (s. 207). O rok později se prominence z Georgtownu angažovala ve prospěch – z americké perspektivy procírkevního – Francova puče a ofenzivy ve Španělsku (s. 208–216). Norwood dokonce hovoří o tom, že katolické univerzity sponzorovaly veřejné projevy, zaměřené na popírání nebo zastírání nacistických protizidovských zásahů (s. 218).

Poslední kapitola knihy je věnována zásadnímu obratu na většině amerických univerzit, a sice šoku z „říšské křišťálové noci“ nebo též z „říšského pogromu“, při kterém v noci z 9. na 10., resp. v celém týdnu od 7. do 13. listopadu 1938 přišlo 400 židovských občanů o život, bylo vypáleno 1300 synagog, zničeno mnoho tisíc židovských obchodů a závodů a 30 000 židů bylo uvězněno v koncentračních táborech. USA zareagovaly – přinejmenším verbálně – intenzivně, počínaje veřejným projevem F. D. Roosevelta a konče protesty nejrozličnějších skupin americké veřejnosti. Tentokrát se k ní přidala i celá řada univerzit, kde protestní shromáždění i petice organizovala především nejmladší – pregraduální – vrstva

1 Srovnej: Jiří PEŠEK, *Z Čech až na konec světa... a zase trošku zpátky. Rozhovor s Wilmou A. Iggers*, *DaS* 1997/1, s. 45–47, kde na s. 45. prof. Iggersová vzpomíná na rok 1943, kdy přerušila působení v kanadské vojenské cenzuře: „Studijní plány jsem sice měla různé, ale zvítězila praktická germanistika. Dostala jsem na ni stipendium. Chicagská zkušenost ale nebyla příjemná. Na univerzitním departmentu germanistiky, kde jsem studovala a psala disertaci o Karlu Krausovi, působili především američtí antisemité či nacisté, kteří židovku z Československa opravdu nemilovali. Chovali se hrozně.“

studentů. K protestům se nakonec připojili i představitelé většiny univerzit: opět s výjimkou Harvardu a Columbia University. Praktické dopady protestního hnutí ovšem byly malé: Nezvýšily se kvóty pro evropské židovské imigranty a kontingenty akceptovaných evropských židovských studentů, jejichž studia v USA byla financována z nadací nebo sbírkových fondů, zůstaly směšně nízké: na řadě colleges šlo o jednotlivé osoby.

Norwoodova důkladná a ovšem také provokující kniha je průkopnickým dílem na cestě poznání postojů amerických univerzit vůči nacismu, fašismu a antisemitismu. Je opřena především o velmi rozsáhlé novinové a časopisecké rešerše – soupis literatury, který spolu se smíšeným rejstříkem zaujímá závěr svazku, dokládá, že monografii k autorem širě vytyčenému tématu je zatím méně než šafránu.² Kniha je to ovšem svým způsobem svérázná: Výklad se rozpadá do mozaiky dílčích obrázků, příběhů a popisů událostí, autor se na různých místech vrací k rámcově obdobným tématům, často není snadné najít zobecnění výzkumů. Metoda, kladení koncepčních otázek, kritika použitých pramenů nebo sumari- zující (neobviňující) interpretace výsledků se prakticky nekoná. A přesto je to kniha, která čtivě a ve výsledku srozumitelně zprostředkuje zaujatému čtenáři širší a význam neobyčejně bolavého a v podstatě skandálního tématu.

Jiří Pešek

Stefan FISCH

Geschichte der europäischen Universität. Von Bologna nach Bologna

München, C. H. Beck 2015, 128 s., ISBN 978-3-406-67667-3.

Stefan Fisch si od osmdesátých let vydobyl respekt jako přední odborník na dějiny plánování výstavby měst, urbanistiky a komunální politiky v 19. století. Později k tomu přidal témata z dějin moderní veřejné správy a dějin úřednictva. Mezinárodní uznání sklízел a sklízí i jako dlouholetá vůdčí osobnost německo-francouzského komitétu historiků. Jen dějinami univerzit se Fisch badatelsky nikdy neobíral (pomineme-li jeho spolueditorství sborníku o školství 19. a 20. století *Lernen und Lehren in Frankreich und Deutschland*, Stuttgart 2007, kam ovšem autorsky nepřispěl). Jeho kompetence v tomto oboru se tedy opírá především o rektorskou zkušenost na Německé vysoké škole věd správních ve Špýru (*Deutsche Hochschule für Verwaltungswissenschaften Speyer*).

2 V seznamu literatury lze najít v podstatě jen tři knihy, které se přímo vztahují k Norwoodovu tématu: Leonard DINNERSTEIN, *Antisemitism in America*, New York 1994; Jerome KARABEL, *The Chosen. The Hidden History of Admission and Exclusion at Harvard, Yale and Princeton*, Boston 2005; Marcia Graham SYNNOTT, *The Half-Opened Door. Discrimination and Admissions at Harvard, Yale, and Princeton 1900–1970*, New Brunswick 2010. Je zajímavé, že Norwood, ačkoliv se snaží reflektovat situaci na německých univerzitách meziválečné doby, nepřihlédl ke knize: Notker HAMMERSTEIN, *Antisemitismus und deutsche Universitäten 1871–1933*, Frankfurt a. M. 1995.